

Immunosuppressiva (azathioprine, tioguanine, mercaptopurine) bij maag-, darm- en leverziekten

Uw behandelend arts en/of verpleegkundige heeft met u gesproken over het gebruik van immunosuppressie. In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van deze medicatie en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Deze folder is echter géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen? Dan kunt u deze stellen aan uw behandelend arts of verpleegkundige.

De oorzaak van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa is niet bekend. Iedere behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziekte voor kunnen doen. Medicijnen kunnen de darmontsteking onderdrukken, maar de huidige medicijnen kunnen de ziekte niet definitief genezen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de klachten weer terugkomen.

Immunosuppressiva

Immunosuppressiva zijn geneesmiddelen die de natuurlijke lichaamsafweer onderdrukken, en worden ook wel afweer onderdrukkende medicijnen genoemd. Uw behandelend arts schrijft meestal immunosuppressiva voor wanneer andere medicijnen niet of onvoldoende hebben geholpen, of wanneer het niet lukt om langdurig prednisonegebruik af te bouwen. Bij inflammatoire (ontstekende) darmziekten wordt azathioprine (Imuran®) vaak als eerste afweer onderdrukkend medicijn ingezet. In sommige situaties wordt met tioguanine (Thiosix®, Lanvis®, Aces-tg®) of mercaptopurine (Puri-Nethol®) gestart. Tioguanine en mercaptopurine hebben een vergelijkbare werking als azathioprine, maar hebben een andere stofsamenstelling.

Werking

Door het gebruik van immunosuppressiva wordt de zogenoemde 'overactieve afweer' onderdrukt en daarmee de activiteit van de chronische darmontsteking. In hoge doseringen zijn deze medicatie een cytostaticum (chemotherapie), omdat het de groei van cellen remt en snelgroeïende, woekerende cellen doodt. De dosering van azathioprine, thioguanine en mercaptopurine zijn bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa echter veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen. Hierdoor zullen de bijverschijnselen ook minder vaak voorkomen en milder van aard zijn. Dit is belangrijk om te weten, omdat het mogelijk is dat de bijsluiter die u van uw apotheek krijgt, gericht is op mensen met kwaadaardige aandoeningen.

Immunosuppressiva moet veelal 2 tot 3 maanden gebruikt worden voordat het effect merkbaar is. Daarom gaat u wellicht - in overleg met uw arts - in eerste instantie door

met de medicatie die u al gebruikt. Wanneer blijkt dat u goed op het middel reageert en er geen bijwerkingen optreden, kunt u de medicatie langdurig gebruiken.

Voorzorgsmaatregelen

Aangezien immunosuppressiva soms schadelijk kunnen zijn voor de leverfunctie en voor de aanmaak van de bloedlichaampjes, wordt de eerste 8 weken dat u de medicatie gebruikt regelmatig bloed bij u afgenomen om uw leverfunctie en de aanmaak van bloedlichaampjes te controleren. Tijdens de onderhoudsbehandeling wordt uw bloed minimaal 4 keer per jaar gecontroleerd.

Gebruik

Doseringen

De dosis van uw medicatie is onder andere afhankelijk van uw lichaamsgewicht. Gebruik altijd de dosering die uw arts u heeft voorgeschreven en nooit meer of minder. De dosering kan uit enkele tot meerdere tabletten per dag bestaan.

Wanneer innemen?

- Neem azathioprine, tioguanine of mercaptopurine tijdens of direct na de maaltijd in. U heeft dan minder kans op misselijkheid. Kies bij voorkeur één vast moment op de dag, dan vergeet u minder snel een dosis. Slik de medicatie in zijn geheel door zonder er op te kauwen. Breek de tabletten niet door.
- Bent u vergeten de tabletten in te nemen? Neem ze dan op een later tijdstip nog dezelfde dag in.
- Als u er de volgende dag achter komt dat u de medicatie vergeten bent, neem ze dan niet alsnog in. U neemt dan gewoon uw medicijnen in zoals u gewend bent voor die dag.
- Wordt u misselijk van de medicatie? Dan adviseren wij indien mogelijk de tabletten over de dag te verdelen, of 's avonds voor het slapen gaan in te nemen.

Bijwerkingen

Over het algemeen worden immunosuppressiva goed verdragen. De meeste bijwerkingen treden op in de eerste uren of dagen na het starten. U kunt dan last krijgen van een verminderde eetlust, misselijkheid, braken of diarree.

De volgende bijwerkingen kunnen op lange termijn optreden:

- Infecties zoals tandvleesontsteking of keelpijn, in combinatie met koorts. Dit wordt veroorzaakt door het remmende effect van het geneesmiddel op het beenmerg waar bloedcellen worden gemaakt. Hierdoor kan een storing in de aanmaak van witte bloedcellen optreden. Dit wordt gecontroleerd bij het bloedonderzoek.
- Wratten veroorzaakt door een virus. U bent door uw verminderde afweer gevoeliger voor zo'n virus.
- Spontane blauwe plekken en/of regelmatige bloedneuzen. Dit kan het gevolg zijn van een verminderde aanmaak van bloedplaatjes door het gebruik van immunosuppressiva.

- Leverfunctiestoornissen, waardoor u een gele verkleuring van het oogwit of van de huid krijgt.
- Buikklasten die u niet in verband kunt brengen met de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa. In zeldzame gevallen treedt in het begin van de behandeling een alvleesklierontsteking (pancreatitis) op.

Interacties met andere geneesmiddelen

- Gebruikt u bloedverdunders? Meld dan het gebruik van azathioprine, tioguanine of mercaptopurine aan de trombosedienst.
- Gebruikt u naast immunosuppressiva ook urinezuur verlagende middelen (middelen tegen jicht, bijvoorbeeld Zyloric of Allopurinol)? Stel dan uw arts hiervan op de hoogte.

Interacties met andere stoffen

Wees voorzichtig met alcohol. Alcohol verhoogt de kans op leverafwijkingen bij gelijktijdig gebruik met immunosuppressiva. Wij raden aan niet meer dan twee eenheden alcohol per dag te drinken naast het gebruik van immunosuppressiva.

Zonlicht en uv-straling

Patiënten die immunosuppressiva gebruiken, kunnen gevoeliger zijn voor de zon. Vermijd daarom als u deze medicatie gebruikt een te grote blootstelling aan zonlicht en uv-straling. Gebruik zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor. Wij raden het gebruik van een zonnebank af.

Vaccinaties

Wanneer er vaccinaties nodig zijn, meld dan aan uw behandelde arts/verpleegkundige dat u immunosuppressiva gebruikt. Immunosuppressiva kan de werkzaamheid van sommige soorten vaccins verminderen en de kans op bijwerkingen door de vaccins vergroten. Vaccinatie met een verzwakt levend vaccin, zoals bof, mazelen, rode hond (BMR), gele koorts of BCG moet u vermijden tijdens het gebruik van immunosuppressiva. Overleg met uw apotheker, arts of verpleegkundige als u moet worden gevaccineerd.

Vruchtbaarheid

Geneesmiddelenonderzoek naar het gebruik van azathioprine, tioguanine en mercaptopurine heeft voornamelijk geen ongunstige invloed op de vruchtbaarheid van mannen en vrouwen aangetoond. Overleg met uw behandelend arts over uw medicatie als u een zwangerschapswens heeft.

Zwangerschap

In het algemeen wordt geprobeerd om medicijngebruik tijdens de zwangerschap te vermijden. Toch is het vaak nodig om tijdens de zwangerschap met immunosuppressiva door te gaan bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa. Een opvlamming van de ziekte is namelijk schadelijker voor moeder en kind dan de behandeling met een immunosuppressiva.

Borstvoeding

Er zijn onvoldoende gegevens bekend over de veiligheid van azathioprine, tioguanine en mercaptopurine bij het geven van borstvoeding. Alhoewel deze medicatie maar in kleine hoeveelheden in de moedermelk komt, wordt het gebruik tijdens de borstvoedingsperiode afgeraden.

Te nemen maatregelen

Omdat immunosuppressiva de afweer vermindert, bent u meer vatbaar voor infecties. Vermijd daarom intiem contact met mensen die een infectie (bijv. griep) doormaken. Azathioprine, tioguanine en mercaptopurine zijn onder andere geregistreerd voor de behandeling van leukemie. Vandaar dat u in de bijsluiter strenge hygiënische adviezen aantreft. In de (veel lagere) dosering waarin deze medicatie wordt gebruikt voor de behandeling van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa kunt u normale hygiëne aanhouden. Ziet u bij het openmaken van de verpakking kapotte tabletten? Sluit de verpakking dan weer goed en breng deze terug naar de apotheek. Voorkom dat poeder van de tabletten zich door het huis verspreidt, anders kunnen uw huisgenoten er mee in aanraking komen. Krijgt u wat poeder uit gebroken tabletten op uw huid of in uw ogen? Was uw huid dan goed af. Spoel uw ogen met veel water.

Wanneer contact opnemen?

Krijgt u last van bijwerkingen of klachten zoals:

- koorts boven 38,5°C;
- koude rillingen;
- gele huid;
- hevig braken ;
- blauwe plekken ;
- bloedneuzen;
- hevige (buik)pijn.

Neem dan contact op met uw behandelend arts, MDL- verpleegkundige of verpleegkundig specialist MDL. Doe dit ook als u nog vragen heeft.

Polikliniek MDL

- maandag t/m vrijdag 8.30 - 12.30 uur en van 13:30 - 16:00 uur
- Tel: 055 - 581 80 30

Telefonisch spreekuur MDL-verpleegkundige/verpleegkundig specialist

- maandag t/m vrijdag 10.30 – 11.30 uur
- Te bereiken via telefoonnummer polikliniek MDL.

Buiten kantooruren

Neem contact op met de (dienstdoende) huisarts of de dienstdoende Maag-, Darm-, Leverarts via de Spoedeisende Hulp, tel: 055 - 581 81 81.